

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

11. Tertia Præceptio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

vel tres horas, immò etiam ante vnam horam. Ego seruandum existimo, quod Pius V. in hac parte constituisse fertur. Pari ratione amplectenda est sententia asserentium, in ieiuniorum diebus fas nobis esse capere refectiunculam vespertinam, quamuis eam somni gratia sumere necesse non sit, eo quod consuetudine receptum est ea in vniuersum vti, tamen ad somnum capiendū illa non egeamus: & sicut mos, & vsus communis eā generaliter introduxit in omnib⁹ ieiuniorū diebus; sic etiam in more positum est, vt refectiunculam paulò maiorem solito sumamus in perugilio Natalis Domini. Eodem pacto probanda est Soti, & Maioris opinio dicentium, cuique sacerdoti fas esse sacrificium facere priuatim in die coenę Domini, itidem etiam in sabbato, quod proximè Pascha antecedit, legitimo superioris consensu. *Sot. 4. d. 13. q. 2. art. 2. ad 2. ait, in Sabbato sancto consensu superioris potest licite Sacerdos sacrificare priuatim. Mai. 4. d. 12. q. 5. §. dubitatur. in die, inquit Parasceues sacrificari non potest: quælibet alia dies apta est ad sacrificium faciendum: nam licet quidam opinentur id fieri iure non posse, quia tamen consuetudo est alicubi recepta, vt etiam eo die post Missæ sacrificium publica, & solenni celebritate, & ritu factum, priuatim sacerdos superioris consensu, & iusta aliqua de causa id exigente rem diuinam faciat, non est condemnanda vbiunque fuerit vsu recepta. Ex his perspicuum etiam est, quid dici possit ad eam quæstionem, An vestigal siue gabelam, vt vulgò vocant, liceat exigere ex rebus, quæ sunt ad vitæ vsus necessaria. Nam si Summistas consulamus, omnium ferè est consentiens opinio, id nõ licere, quia aperte iure ciuili communi interdictum sit. Cæterùm consuetudine receptum est, vt in multis prouincijs, aut oppidis, & locis ex huiusmodi rebus, quæ nobis sunt vsui, certa aliqua pensio exigatur, & soluat. Aliquorum item est opinio. Ecclesiarum Antistites, & alios Principes peccare, si concedant in locis sibi subiectis, vt Iudæi vsuras à Christianis exigant, & accipiant. Si statuta condant, vt vsuræ Iudæis à Christianis promissæ soluantur, aut ne solutæ repetantur in iudicio: quia iure naturali, & diuino & Canonico in Cle. 1. de vsur. damnantur: ita opinantur Syluester. *vsura. 9. quæstio. 22. Angel. vsura. 2. quæst. 14. Armi. vsura. num. 54. Alij contra, nimirum Bart. Paulus, Ancha. Alex. Imolenis, quos citant Syluester, & Angelus in Cle. 1. de vsuris, excommunicatio fertur in Principes, Dominos, & Respublicas, statuta vsuras approbantia, aut permissentia condentes, putant eos in hac parte minimè peccare, si solum impune permittant. Nam aliud est statuta condere approbantia, vel permissentia vsuras, vt iure concessas, nimirum præcipiendo, vt vsuræ tanquam iuste soluantur, aut impediendo ne solutæ restituantur: nam hæc omnia naturali, & diuino iure prohibentur, nec vlla consuetudine abrogari queunt. Aliud verò est statuta decernere, ne Iudæi immoderatas vsuras exigant, vt ipsi itidem certam quantitatem vsuræ, & non ea maiorem exposcant, vel accipiant, & hoc est, quod alicubi Iudæis Principes permittunt, nec videtur esse antedicta Clementina damnatum, vt Syluester, ex**

Alexand.
de Neno.
consil. 100.
num. 9. &
nu. 13. &
consil. 101.
num. 14.

Laurentio Rudolpho & Panormitano tradidit. Item aliud est pœnis non pletere Iudæos accipientes vsuras, Aliud verò est constituere legem qua vsuræ approbentur, vel aliqua ratione concedi videantur: hoc enim est naturali iure damnatum. Illud verò damnandum non est vbiunque fuerit vsu receptum ad euitandum grauius malum, vel aliquod bonum inde prouenturum, tuendum, vt docet Iulius Clarius *lib. 5. recep. sentent. in practi. crimin. verbo. vsura. num. 7.* Præterea licet in Clementina paulò ante producta cautum sit, ne leges, aut statuta ponantur, quibus impetretur, vt qui Iudæis vsuras promiserunt, eas solute in iudicio cogantur, aut ne solutæ repetantur officio, & auctoritate Iudicis, consuetudo tamè vsu recepta valet alicubi, qua hæc duo permittuntur, hæc enim Clementinarum iure damnantur, sed non iure naturali, aut diuino: & contra Clementinæ ius, consuetudo vim habet, vt suo loco dicemus; neque enim per se malum est promissum exoluere: non igitur pecco, iure omni scripto remoto, si tibi præcipiam, vt vsuras, quas te soluturum ante promiseras, soluas: nam Ecclesia iubet te soluere vsuras, si iureiurando promiseris, te eas soluturum: vult enim, vt vel iurandi relaxationem obtineas, vel quod iurasti persoluas. Syluester tamen Angelus, & Armilla locis citatis hæc statuta condemnant tanquã iuri naturali, & diuino contraria: & id verum est si statuta concedant vsuras tanquam iure, & tuta cõscientia permissas. Sed de hac re suo loco tractabo. Item quidam putauerunt nullam rationem esse permittendum meretricibus in certa vrbis, vel oppidi parte habitare, vel ipsis domum locare: & tamen consuetudine vbiq; locorum videmus receptum vtrumque permitti. Vade non est facile condemnandum, id quod Maior *in 4. d. 15. q. 35.* & Nauarrus *Manua. ca. 17. nu. 195.* tradidere: neque enim domus locatur eis, vt peccent, & meretricium quæstum acquirant, sed vt habeant domicilium, in quo habitent: nam quisque vt suam vitam sustentet, indiget victu, vestitu, & habitatione, quarum rerum præsidio viuimus.

Sylu. vsu-
ra. 9. q. 22.
ita quoque
Angel. 9.
vsura. 2.
q. 14.

Cap. XI.

Tertia Præceptio.

Quotiescunque res est, quæ apud ciuilis, aut canonici iuris interpretes dicitur Pœnalis, vel quæ ad odium non fauores spectat, tunc inter duas, pluresq; opiniones ea est amplectenda, quæ est benignior, & mitior, iuxta Regulam iuris, quæ habet: *Pœne, & odia sunt restringenda.* Hæc Regula patebit exemplis. Est opinio quorundam fas non esse assurgere excommunicato ad nos accedenti, caput aperire, submittere, aut alio corporis motu beneuolentiam ostendere, qua eum benignè, & comiter excipiamus, etiam absque vlllo sermone. ita opinantur Syluester. *excommunicatio. 5. nu. 3. Rosel. excommunicatio. 8. numer. 30. Nauarr. in Manua. cap. 27. num. 20.* immò Syluester & Nauarrus testantur hanc esse communem sententiam, & citant Innocentium, Imolan, Directo, & Cardi. *Clem. vltim. de sent. excommun. ita quoque Armi. excommunicatio. numer. 41.* Aiunt enim illi, signa esse vice verborum, quare cum prohibeamur eos al-

loqui,

loqui, aut verbis salutare, est quoque interdictum ne nutu vel alio corporis motu cum eis vna versetur, aliqua rerum communione utamur. Alij verò arbitrantur hoc, nullo esse iure damnatum, quia licet in alijs rebus nutus, & signa verborum vicem habeant, & suppleant, in hac tamen re, in qua de pœna excommunicatorum agitur, restringenda videntur verba legis pœnam irrogantis, ac in mitiorem partem interpretanda. Et proinde verbum Vale, quo salutatio interdicitur, strictè accipiendum esse censent. Et certè hæc opinio est admodum probabilis, quamuis prima cum iure scripto magis convenire videatur. Hanc secundam sequuntur, *Sotus. 4. d. 22. q. 1. art. 1. Mai. 4. d. 18. q. 1. Tab. excommunicat. 8. nu. 5. Agton. part. 2. tit. 25. cap. 2. Ange. excomm. 8. nu. 4. & Palac. 4. d. 18. disp. 4. 3.* Item inter auctores in controversiam vocatur, An excommunicati ita sint sacramentorum perceptione privati, ut si susceperint ea, nullo modo rata, & firma sint, & excommunicati à sacramentis penitus arceantur tanquam ad ea inepti: an verò tantum à sacramentis summoveantur; ita ut si ea ceperint, peccent quidem, sed vera sacramenta suscipiant. Quidam enim opinantur esse primò modo privatos: contra alij putant solum esse exclusos secundo modo. Ac tota quidem controversia fita est in sacra absolutione, qua poenitens à peccatis absoluitur. Nam si primo modo excommunicatus à sacramentis remouetur, sequitur ut nulla sit absolutio; cum quis profusus ignorans se esse excommunicatum, vel penitus excommunicatio nis oblitus, sacerdotis ministerio à peccatis, antequam ab excommunicatione, absoluitur: Ita ut sacram peccatorum confessionem repetere, & absolutionem percipere debeat, obtenta prius absolutione, qua ab excommunicationis vinculo, & sententia solvatur. Ita opinantur Richar. 4. d. 18. art. 9. q. 4. Palu. 4. d. 18. q. 6. art. 3. Gab. 4. d. 17. q. 1. art. 3. dub. 2. Adria. 4. q. 1. de *Marrino. & quest. 3. de Clauib. Syluest. Confessio sacramentalis. num. 8. Tabien. Confessor. 2. q. 2. 4. & absolutio. 1. q. 10. Rosel. Confessor. 1. nu. 10. Ant. par. 3. tit. 14. ca. 18. §. 4. Sotus 4. d. 22. q. 1. art. 1. Ledesm. 4. part. 2. q. 2. art. 1. vbi ait esse hanc sententiam communem, & tutiorem. Si verò solum secundo modo à sacramentis prohibetur excommunicatus, tunc valet absolutio, nec eam iterum imperare lege vlla, & iure compellitur. quare iuxta prædictam tertiam Regulam cum sint duæ opiniones, & in pœna versentur, videtur secunda opinio tanquam benignior præferenda primæ: quam secundam, ut mitiorem sequuntur, Caiet. in sum. verbo absolutionis impedimeta, & verb. confessionis iteratio. Nauarr. in *Manua. ca. 9. nu. 4. & de Pœnis. d. 5. c. 1. §. fratres. nu. 45. & 50. Couar. in ca. Alma. mater. de sent. excomm. in 6. par. §. 6. nu. 7. Medin. de Confessione. q. 18. Armil. absolutio. num. 5. & confesio. num. 11. Ange. confesio. 5. §. 10. qui citat Monaldum. Supplem. confessor. 1. §. 4. Medin. in sua instructione confesio. lib. 1. cap. 11. §. 3. Item quidam censent fas non esse in Missæ sacrificio, dum submissa voce tacitè viuorum, & mortuorum sit commemoratio, pro excommunicatis orare; aiunt enim sacerdotem in Missæ sacrificio offerendo, Ecclesie ministrum agere: & proinde pro excommunicatis, pro quibus Ecclesia non orat, precari iure non posse: hanc**

sequuntur Sotus 4. d. 22. q. 1. art. 1. Ledesm. 4. part. 2. q. 23. art. 3. Alij verò existimant id facere sacerdoti licere; dummodo non Ecclesie, sed suo tantum nomine precetur. Et certè quia hæc opiniones de re ad pœnam pertinenti tractant, posterior sententia tanquam mitior est amplectenda: quam tuentur Syl. Excommunicatio. 1. §. 2. & Missa. 1. §. 8. vers. 4. Couar. cap. Alma. mater. de sent. excomm. in 6. part. 1. §. 6. nu. 4. Nauarr. in cap. Quando de consec. d. 1. notab. 19. nu. 71. vbi citat Syluestrum. Sic etiam sum. confesio. lib. 3. tit. 33. q. 159. Ange. Missa. nu. 51. Tabi. excommunicatio. 1. num. 5. In quæstionem item vertitur, an irregularitatem contrahat, qui alteri digitum absciderit; quibusdam asserentibus eum in irregularitatem incidere; quippe qui alterum mutilauerit: cum digitus sit pars corporis, & proprio officio, ac ministerio fungatur: digitus enim scribimus, depingimus, sculpsimus, & instrumenta musica pulsamus, & alia pleraque facimus humanæ vitæ perutilia; alijs verò negantibus, ob eam rationem, quod digitus in iure, corporis pars non censetur, sed potius alterius partis nimirum manus particula. Primam sententiam sequitur Caiet. 2. 2. q. 65. art. 1. Secundam sequuntur plerique, & eam communem esse testatur Couar. in *Clem. si furiosus de homic. par. 3. initium. num. 8. vers. ab eadem radice.* Certè quæstio est de re pœnali, & proinde cum sint duæ opiniones, secunda est benignior: & digitum in iure membri nomine non accipi, docet ex Bartolo, & alijs Abbas, in *ca. cum illorum, de sent. excomm. num. 8. Item sunt qui sentiant eum pœna irregularitatis affici, qui membrum alterius ita debilitat, ut efficiat inutile, & ineptum ad ministerium suum, & vsum ordinarii, quamuis non amputauerit, ita opinati sunt Abbas in *cap. cum illorum, de sent. excomm. numer. 8. Syluest. homicidium. 3. q. 3. vers. tertium. si membrum. Angel. homicidium. 5. num. 5. Rosel. homicidium. 4. num. 19. Tabien. irregularitas. 3. q. 26. Armilla. irregularitas. num. 64. Sunt contra alij, qui id negent: quoniam in iure is irregularitatem contrahit, qui membrum alterius truncat, & amputat; non autem qui tantum debilitat. Res ad pœnam pertinet, & iura aperte constituunt, nullum in irregularitatem incurere, nisi id fuerit iure expressum. Et propterea secunda opinio hac in re mihi magis probatur, quam magis probant Couar. in *Clem. si furiosus, de homicidio par. 3. initium. num. 8. Nauarr. in Manual. ca. 27. nu. 206. & ipse Abbas sibi contrarius in cap. qui clerici, vel yonen. Nam in iure videlicet in *Cle. si furiosus, de homic. habetur per distinctionem, qui occiderit, vel mutilauerit. Si objecis quod dicitur in c. accusasti, de accusatio. debilitatus est, & in c. quicumque 23. q. vltim. vel membrum debilitauerit. Respondeo, cum glossa in c. accusasti citato, canones debilitatum membrum accipere pro mutilato: nam ibi glossa debilitatum interpretatur mutilatum membrum. Præterea multi putarunt eum in irregularitatem incidere, qui homicidium nomine suo factum ab altero ratum, & gratum habuerit, ita Nicolaus Plouius, & alij quos citat Couar. in *Clem. si furiosus p. 2. §. 1. nu. 4. contra verò alij negarunt, dummodo nihil operæ contulerit ad homicidium committendum: quæ opinio in re pœnali mitior est. Objecies, In excommunicatione ratihibitionem*****

mandato equiparari, pari in ratione in irregularitate. Respondeo, plurimum interesse inter excommunicationem, & irregularitatem, quoniam ex iure res est comperta excommunicatione obstringi non solum mandantem, sed etiam eum, qui suo nomine homicidium illatum, aut vulnus infixum clerico, ratum habuerit: at verò in iure apertè constitutum est nullam irregularitatem contrahi, nisi sit iure expressa. Secundam sententiam sequuntur Gloss. Speculat. vt citat, & sequitur Couar. loco citato. Præterea quidam opinantur, eum in irregularitatem incurrere, qui scienter iterat Sacramentum Ordinis, aut Confirmationis; sicut irregularitate afficiuntur ij, qui Baptismum repetunt, vel conferendo, vel suscipièdo, quod crediderunt Archi. c. 1. d. 88. Richar. 4. d. 7. ar. 6. q. 1. Gloss. in ca. dictum, de consecr. d. 5. Anton. par. 3. tit. 28. c. 5. §. 3. Mai. 4. d. 7. q. 1. ad finem. Nauar. in Manni. c. 27. nu. 2. 4. 7. Alij verò negant, quia solum iure expressum est, irregularitatem contrahere eos, qui iterant Baptismum: quæ opinio tanquam in re pœnali, vt benignior, videtur esse amplectenda, nisi obstat consuetudo: Nauarrus enim testatur hanc sententiam esse magis iuri consentaneam, sed primam magis esse vñ receptam. Primam ferè omnes Canonici iuris interpretes sequuntur. Secundam Theologi magis probant, Scot. 4. d. 7. p. 5. Palu. 4. d. 7. q. 2. Sot. 4. d. 7. q. 1. ar. 5. vbi ait secundam proculdubio veram esse. Item est quorundam sententia irregularitate ebrium obstringi, qui alium occiderit, vel mutilauerit in ebrietate omnem vñm rationis adimente, sed spontè suscepta: quia in Clementina, si furiosus, De homicidio, solum excipitur ab irregularitatis pœna infans, aut dormiens, aut amens, si absque vñ villo rationis alterum interficiat: non autem excipit ebrium Clementina, quem tamè facile potuisset excipere, si voluisset, ita opinantur Cardinalis, Imola, Zenzelinus, Villadiegus, Sylu. quos refert Couar. in Clem. si furiosus, de homic. p. 2. in iurum. n. 3. Contra verò alij negant vllam contrahi irregularitatem, quando quis sine culpa, dolo alterius factus est ebrius, ita Marianus Sozinus, & alij quos citat, & sequitur Couar. iuuas loco citato. Quod probant, quia idem est iuris de ebrio, quod de amente, infante, & dormiente: Siquidem isti excipiuntur, eo quod absque vñm rationis occidant: Sed ebrium etiam ponimus absque vñm rationis, & citra culpam in causa, vnde ebrietas exitit, interficere: ergo idem est de ebrio iudicandum. Cum igitur in materia pœnali opiniones versentur, & altera earum sit mitior, videtur magis probanda. Similiter est aliquorum opinio, quando leges pœnam his verbis delinquentibus irrogant; Priuamus officio, Dignitate, vel beneficio, aut sit ipso iure priuatus; contra statim pœnam in foro conscientie ante vllam criminis condemnationem: ita vt Beneficiarius nò solum fructus beneficij non faciat suos, sed etiam beneficio, officio, aut Dignitate se abdicare debeat. Alij vero putant huiusmodi pœnam in foro conscientie ante iudicis sententiam non afficere delinquentes, ita vt antequam condemnentur, officium, vel beneficium deponere nullo iure cogantur. Probant, quia leges cum pœnam constituunt hisce verbis, Priuamus, vel, ipso iure sit priuatus,

hoc sensu accipiuntur, vt statim, atque lata fuerit iudicis sententia in reos, ea retrorahatur ad diè commissi criminis, & fontes ab ea diè iure beneficij, officij, vel Dignitatis priuètur: quæ materia cū pœnalis sit, & prima sententia paulò rigidior, & seuerior fuerit, videtur illi posterior antepœnenda. In multis casibus, cum quis est ipso iure beneficio priuatus, statim potest eius beneficium impetrari, tanquam vacans, vt suo loco docebo. Item quidam existimant: si Iudex in Caium sententiam ferat his verbis: Suspendo te ab officio, vel beneficio, ratam, & firmam esse. Contra alij opinantur huiusmodi sententia non subsistere, quia eo ipso, quod per disunctionem fertur, est incerta; nec scitur enim à quo suspèdat, ab officio ne an à beneficio: & sententia qua in fontes animaduertimus, debet esse certa, ac nota nocentibus; quæ opinio in re pœnali est benignior, ac proinde probabilior. Hanc sententiam sequitur Sylu. suspensio. q. 5. vers. si iterum suspensio: nam ex. l. hæc sentent. C. de senten. quæ sine cer. quanti. habetur, non esse à iudice sententiam proferendam sine certa quantitate. Obijcies, Si presbyter in sacra peccatorum confessione pœnitenti pœnam constituat, vt triduo ieiunium suscipiat, vel preces horarias recitet, rata est huiusmodi sententia. Item si quis ita voueret, Si hoc vel illud mihi còtingerit, promitto per triduum ieiunium seruaturum, vel preces horarias recitaturum: ergo eadem ratione si Iudex sententiam hanc tulerit: Suspendo te ab officio, vel beneficio, valet. Respondeo, Plurimum distare inter hæc, quoniam presbyter qui audit confessiones peccatorum, & per disunctionem ieiunium, vel preces iniungit, liberam pœnitenti optionem relinquit, vt quam maluerit partè, eligat. Item quando quis cum disunctione vouet, sese voto adstringit, ita vt facere debeat id, quod ipse postea maluerit: at verò Iudex ferendo sententiam his verbis: Suspendo te ab officio, vel beneficio, nò videtur liberæ nocentis voluntati relinquere, vt quam magis ipse probauerit, pœnã exoluat, quare cum certò neutram irroget, sententia manet in totum incerta, & propterea irrita censetur.

Animaduertendum est, ex hac Regula, esse exceptionem iure expressam. Nam cap. Si quem, De sententia excommunic. dicitur: Si quis excommunicatur à Iudice his verbis, Excommunico te, vel si Iudex dicat, Nemo faciat hoc sub pœna excommunicationis, intelligitur de excommunicatione maiori, non minori, & tamè iuxta tertiam nostram Regulam deberet intelligi, de excommunicatione minori; quia in pœnis, & odijs pars mitior est accipienda. Quare Regula nostra locum habet, quando contrarium Canones, Leges, & iura non exprimunt.

Cap. XII.

Quarta Præceptio.

QUANDO in cæteris duæ opiniones sunt pares, (pares intelligi in numero autorum, quamuis non in pondere & momento rationum) sed altera earum est tutior, ea vt plurimum est asequenda: id quod ex subiectis patebit exemplis. Plerique opinantur, Eunuchum nò posse matrimonium contrahere: alij verò (vt ante iam dixi) affirmant posse, & matrimonium

valere,